"MÅSEN" FØRSTE SOM FLØY NORGE PÅ LANGS

Farlig luftferd over Norge

"Måsen" het det første flyet som fløy Norge på langs og Sør-Norge påtvers vinterstid. Turen var dramatisk og ble utført av et kjærestepar. 20 landinger og 35 dager brukte pilotene og kjæresetparet Gidsken Jakobsen og Ville Leppänen.

LN-TVY
MÅSEN
N-40

HISTORISK FLY: Den gjenoppbyde kopien av ""Måsen"" er utstilt ved Norsk Luftfartsmuseum i Bodø. Foto: Norsk LUftfartsmuseum

Nils P. Thuesen

Sist oppdatert 05/05 2017

FLYGENDE KJÆRESTER: Gidsken Jakobsen og Ville Leppänen fløy Norge på langs og tvers ved årskiftet 1929/1930. Foto: Norsk Luftfartsmuseum

Uten tillatelse tok Gidsken Jakobsen og hennes ledsager, den finske piloten Ville Leppänen, av med sjøflyet "M åsen" fra et morgenmørkt og vinterlig Narvik. Klokka var 11.30, datoen 17. desember 1929, da flyet lettet fra sjøen.

Narvik-Horten

De skulle til Oslo – egentlig Marinens hovedbase i Horten – for å registrere "Måsen". Ferden var høyst ulovlig da flyet ennå ikke var registert. Luftfartsmyndighetene hadde tidligere på høsten sett seg nødt til å gi den flygale Gidsken en skriftelig advarsel mot å fly inntil papirene var i orden. Ferden var et vågestykke. Ingen hadde tidligere fløyet Norge på langs og tvers vinterstid.

Hasardiøst

Gidsken og Ville skulle gjøre med et fly som hadde havarert utenfor Stamsund året før, og som de selv hadde satt i stand igjen. Flottørene var for eksempel lekk, noe som førte til reduksjon av avgangsvekten med så mye at de bare kunne ha med drivstoff for en times flyging – mot normalt tre timer.

Det førte til tjue landinger i løpet av turen – og i kamp mot snøstorm nesten hele veien. Vind og snø pisket i ansiktene og de kommuniserte med tegn i det overdøvende motorbrølet. Under dem var svimlende avgrunner. LIvet hang i barduner og en lunefull motor, samt i deres egne ferdigheter.

Første landing var på Leines i Steigen, nord for Bodø. Etter å ha blitt dratt opp av fjæra måtte flyet surres fast med 18 tau for ikke å bli tatt av vinden. Flottørene ble pumpet lens. Etter et par overnattinger fløy de videre 21. desember. En time senere landet "måsen" ved moloen i Bodø. Dagen etter dro de videre - mirakulært nok uhindret av luftfartsmyndighetene. Målet av Brønnøysund, men grunnet storm og kuling synes Gudsken det holdt med Lurøysund. Her dro hun av sted med bår forå hente bensin mens Ville holdt vakt ved flyet.

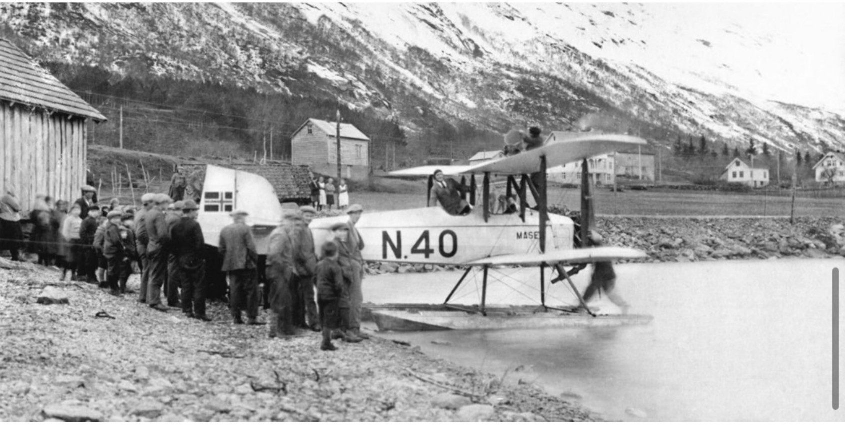

ATTRAKSJON: ""Måsen"" vakte oppsikt da den lå i fjæra i Oppstryn. Foto: Norsk Luftfartsmuseum

Rett i fjæra lille julaften

N. Jakobsen
Narvik
LUFTFARTSRÅD
Jnr. 371 1931
Narvik,
SEILAS I STORM
Et portrett av flypioneren Gidsken Jakobsen

Olav Gynnild
Orkana

BOKEN: ""Seilas i storm"" heter boka som konservator Olav Gynnild ved Norsk Luftfartsmuseum har skrevet om Gidsken Jakobsen. Foto: Bonafede, Håkon

23. desember bar det videre, over havstrekingen Sjona, i vindkast i 2500 meters høyde. Etter landing i Brønnøysund drev "Måsen" ukontrollert mot land og traff fjæresteinene med et smell. Det ble slått hull i en flottør.
Flyet ble reparert mens de to tilbrakte julen på Hotell Fønix. De hadde det ikke travelt – de var nyforelsket.

Som takk for oppholdet i Brønnøysund holdt de to flygerne oppvisning – det var da Leppänen klatret ut på en vinge og ga

Narviks mest fargerike unge dame et kyss...

Lørdag 28. desmeber fløy de videre sørover. Via Steinkjer landet "måsen" i Ilsvika utenfor Trondheim dagen etter. Journalistene flokket seg rundt dem, ikke minst rundt Gidsken – de skjønte ikke hvordan en ung dame kunne være flyger. Hun nøt oppmerksomheten.

2. januar fortsatte "Måsen" mot Oslo. Etter stopp i Åndalsnes og Lærdal fortsatte de til Stryn. Der ble flydresser og annet utstyr sendt til Oslo for å lette flyet slk at de fikk plass til mer bensin.

Over fjellet før første gang

De fløy ned Sognefjorden, så østover til

Filefjell. Ikke noe fly hadde våget seg over sør-Norges fjellverden før. En gang var de kun 20 meter fra en fjellvegg. "Maskinen blev kastet opp og ned i stormbygene, og jeg trodde hvert øyeblikk den skulle knuses mot fjellveggen", sa Gidsken senere. Men de kom over, og landet på Vangsmjøsa. Etter en nat på Grindaheim fløy de to videre mot Oslo.

Vasset i snø

De landet for avslåtte motorer i Vassfaret, en mil fra bebyggelse. De lot flyet stå og vasset i metertykk snø til de kom til Hedalen. Neste dag ringte de etter drivstoff nede i bygda. Det ble fraktet med lastebil og hester, og 20 mann trakk det fram til flyet. Etter en kafekopp på Ellinbu bar det til værs igjen.

35 døgn til Oslo

Bensintanlken var tom da de landet i Ådalen på Ringerike. De fløy en time i mørke ti lSylling i Lier, og mandag 20.januar kom de i grått vær inn over hovedstaden.

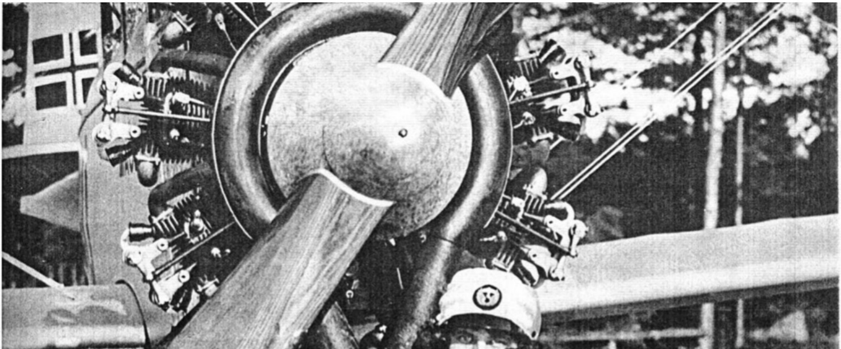

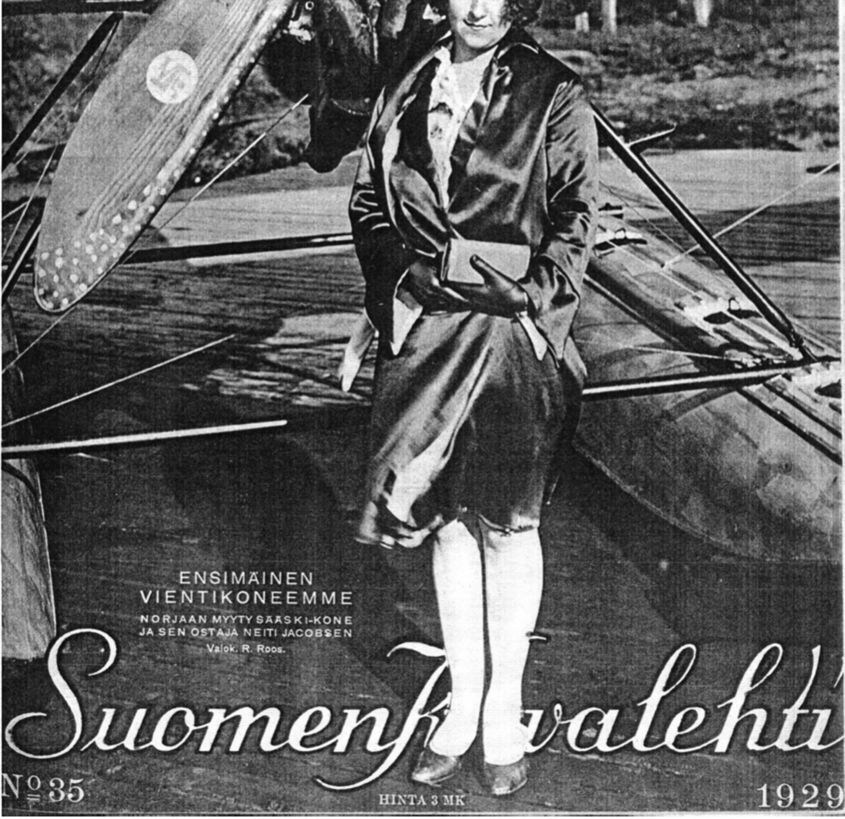
ENSIMÄINEN VIENTIKONEEMME
NORJAAN MYYTY SÄÄSKI-KONE JA SEN OSTAJA NEITI JACOBSEN
Valok. R. Roos.
Suomenk valehti
Nº 35
HINTA 3 MK
1929

FLYKJENDIS: Gidsken Jakobsen pryder forsiden av et finsk ukeblad. Foto: Norsk Luftfartsmuseum

35 døgn etter start var den første flyvning på langs og over Sør-Norge et faktum og "måsen" landet utenfor restaurant

"Kongen" i Frognerkilen.

Folk stimelt sammen og pilotene ble padlet til land i en stjålet jolle. INtervjuene haglet, og Gidsken ble "den unge damen som nå hele Norge kjenner". Hun holdt foredrag om den 1650 kilometer lange ferden og hendelsene underveis. 30. januar kom de omsider frem til Horten for sertifisering av flyet.

Norges kvinnelige flypioner

Her vanket det blomster til Gidsken, mens den fåmælte Ville satt på hotellrommet og drakk. Hun skulle snart gå fra den tørste finnen. Norges kvinnelige flypioner, Gidsken Jakobsen (1908–1990) giftet seg aldri. I 2002 ble et portrett av henne plassert på halefinnen ti let Norwegian-fly. Kun tre andre kvinner er tildelt denne heder: Sonja Henie, Sigrid Undset og Kirsten Flagstad.

Denne saken ble første gang publisert 01/04 2009, og sist oppdatert 05/05 2017.